

“Haddini Bilmek” ve “Hakkımı İstemek”

Prof. Dr.-Ing. Şenel ERGİN

“Soruldu mu ‘Ne bilirsin’ diye, ‘Haddimi bilirim’ demeli.
Soruldu mu ‘Ne istersin’ diye, ‘Hakkımı isterim’ demeli.”

Necip Fazıl

Resul Tosun, “Bu Yol Mezarda Bitmiyor”,
Star Gazetesi, 04.06.2017, s.11.

Necip Fazıl, özellikle okuduğum bir düşünür değildi.. Bu sözün O’na ait olduğunu da bilmiyordum; “haddini bilmek”, bana içinde yaşadığım topluluğun giderek toplumun öğrettiği fiili bir durumdu (buna daha sonra dönerim).. “hakkını istemek”, benim için daha doğru olanı “hak sahibi olmak”, çok daha sonraları beklenir bir sonuç olarak kendiliğinden ortaya çıktı. Ortaya çıktığında ona sahip olacak kadar gücüm de oluşmuştu. Özetle bu söz, kendimi bildim bileli benim rehber doğrum olmuştur. Yazılarımda dile getirmişliğim de vardır. Bu sözün geçerli olduğu fizikî varoluş alanında eylemli yaşarım; özel ve kamusal, gerçek ve hukuki ilişkilerimi bu çerçevede sürdürürüm. Bunu beceremeyen kişi zaten kendini yönetemez ve de beceri ancak fitratını bozmayan kişilerin başarabildikleri bir şahsa özel değer olur. Yani genel geçer bir reçetesi yoktur.

Dünyaya olduğunuz gibi geldiğinize göre, bunun bir anlamı ve değeri olmalıdır, omurganızı dik tutar ve başınız dik yaşarsınız.

Aslında cümle şöyle yazılmalıydı: Allah’ın şahsınızda tecelli eden ruhsal ve maddesel emanetini Allah için korur -yaratıldığınız gibi yaşamamanın bir değeri ve anlamı olmalıdır, çünkü yaratan emanetini verdiği biçimiyle geri istemektedir- omurganızı dik tutar ve başınız dik yaşarsınız.

Dahası sevgili annemin evine dönüşe hazırlandığı son günlere kadar da benim için bu durum, üzerinde düşünülmeyen, kendiliğinden seyreden ve başka türlü de mümkün olmayan bir nitelikti.

Ve bu nitelik aynı zamanda, “Allah’a kul olma”nın ne menem bir hal durumu olduğunu kavrayıp benimseme sürecinde beni en fazla zorlayan özelliğim olmuştur. Resul Tosun’un köşe yazısında derlediği Necip Fazıl Sözlerini okuduğum ana kadar, duygu ve duyumsama biçemi boyutunda yaşadığım değişimi nasıl dile getireceğimi düşünmekteydim. Algı genişliği, kavrama derinliği, duyarlılık gibi noktalarda hem Allah vergisi hem de uzmanlık alanımın getirdiği özel eğitimim nedeniyle sıkıntım yoktur. Bunlarla sorun yaşamadım, ya da bunlar olduğu için çok fazla sorun yaşamadım; ama.. korunan duygu arşivini yeniden düzenlemek ve bundan böyle duyumsama biçimine dikkat etme konularında hayli zorlandığımı söylemek isterim.

Ve kendime erken çocukluğumdan bu yana rehber doğru edindiğim ve yıllar içinde de uygulamada hayli uzmanlaştığım söz, iletişimde tek taraflı işler bir söz olarak da kalmamıştır. Bu doğru söz karşılıklı gerçek ve hukuki ilişkilerde her iki tarafı da çizgide tutar. Örneğin ben haddimi her zaman için bilir ve hakkımı da alırsam, ki bu “istemek” sözcüğünü bile kullanmam, uzun sürmez kamu alanında benimle iletişimini kesemeyen kişiler de karşımda hadlerini bilmek ve haklarından fazlasını istememek zorunda olduklarını anlarlar. Edepsiz ve

ahlak yoksunu olanlar bile fazla ileriye gitmemeyi yeğlemişlerdir. Sorunlu iletişimlerde sadece benim canım sıkılmaz; yalansız – dolansız yaşamınızın her boyutunda açık ve dürüst ve söze bağlı yaşarsanız çok çabuk fark edilirsiniz. Size fazla “bulaşmazlar”. Üni.’lerde insanlar kendilerini aptal konumlara düşürmekten koruyabiliyorlar.. neyse.

Ancak.. yeri ve göğü ve ikisi arasındaki her şeyi yaradan, kendisiyle böyle yürümeyeceğini, beni toparlanamayacağım düzeye indirmeden, niyet ve yüceliğine yaraşan olağanüstü bir uslûpla, İlâhi bilgi ile İlâhiyat alanında üretilmiş bilgiyi, ilgili kişileri ve öğretici örnek olayları ardarda dizerek, görmemi sağladı. Sonradan süreci uzaktan izleyenlerden birinin bana söylediği gibi, annem üzerinden beni yanına aldı, kabul etti. Bunun bana yönelen bir lütuf olduğunu fark etmekte gecikmedim dilerim.

Pek çoğumuz gibi ben de akıl sahibi bir yaratılmışım.. Görmesini ve duymasını bilirim.. Okuduğumu anlarım.. Bilmediğimi öğrenir ve bildiğimi öğretebilirim.. Bilim Felsefesi’nin ne olduğundan haberliyim.. Yani düşünebilir ve çıkarımlar yapabilirim.. Sorunu analiz ederek çözüm üretebilirim. Zihinsel ve maddi üretimlerin maddi sahipliğini, bir amaca göre tasarımılandırıldıklarını ve sorun çözmek üzere sistemlerin geliştirildiğini eylemli olarak bilirim. Bunlar elli yıllık akademik yaşamımda yaptığım şeyler..

Beni muhatap alarak onurlandıran Allah ise bana ısrarla şunu söylemekte; “izin verdiğim kadarıyla kavrayabildiğin bu âlemi tasarladım ve yarattım ve seni de bu âlemde bana kul olasın diye yarattım. Ancak sen benim aynı zamanda yeryüzündeki halifemsin. Görevinin ülvîyetini kavra ve ona göre yaşa. Bu senin sınav içeriğindir.¹ Yani dünyadaki yaşamın senin sınavındır.”

Allah bunları sadece bana söylemiyor ki.. Dünyadaki herkese söylediği şey bu..

Umarım, Allah’a sığınarak, görünürde bu kıyas yapıyormuşum gibi tavrımla, neyi murat ettiğimi anlatabilmişimdir..

Ben hâlâ haddimi bilmekteyim.. Yukarıdaki sözün sadece bu parçasının Allah nazarında geçerliği var sanıyorum. “Hakkını istemek” Allah nezdinde olur iş değil.. öncelikle hak varsayımının hak edilmişliğini bilebilmek gibi devasa bir belirsiz alan var.. Bunu bilebilen var mı..

“Allah’a Kul Olma”nın da temel koşulu “haddini bilmek” gibi görünüyor. “İyi insan”, “iyi yurttaş” olmanın temel koşulu gibi.. Yaradan nazarında hangi dünyada olduğumuzun pek farkı yok gibi görünüyor.. İstenen şey öncelikle İslâm’ın ana yönlendirmelerine göre yaşamak..

¹ Çok değil iki yıl öncesine kadar, ben bu “imtihan” sözcüğünün anlamını İslâmî bağlamda bilmez, Müslüman ağzında sakız olan bu sözcüğü bir de üstüne anlamsız bulurdum. Allah beni neden “imtihan” etsin ki.. ben zaten düzgün yaşayan işini iyi yapmaya çalışan biriyim.. Bunun anlamı nedir.. Ne büyük cehalet değil mi..

Şimdi ne olduğunu biliyorum.. Herkesin de bilmesini istiyorum.. Bu da heyecan..

Bana aralarında yaşadığım Kabuk Müslümanları öğretememişti.. “İmtihan da ne ki..” dediğimde, Müslüman olmanın vakur görünümlü kibriyle gülümsediler.. Sustular.. Bir şey öğretilmiyorsa, o şeyin zaten pek bilinmediğinden habersizdiler.. Ellerinde tutup, göğüslerine bastırdıkları Kur’anı da orijinal dilinden okumasını bile bilmedikleri gibi.. Biçimde seyreden Müslümanlığın bir anlamının, yararının olmadığını anlamaları uzun sürecek.. Dünya Müslümanlarının haline baktıkça bunu açık açık görebiliyorsunuz.

Bunu kavradığımızda aklımız, “Nasıl yaşarsan, öyle ölürsün; nasıl ölürsen öyle dirilirsin” Hadis-i Şerifini de anlamaya başlıyor..

Hak varsayımının hak edilmişliğini bilebilmek, aklın verili değerleriyle mümkün görünmüyor; akıl bunu anlayabiliyor, çünkü Gayp Âlemi kendisine kapalı. Bu durumu akıl kendisine sorun da etmiyor zaten; sorun nefsin sorunu, bilmek isteyen o. Zor olan da nefsi bundan uzaklaştırmak, onu engellemek. Yani kul olabilmenin de zor yanı bu..

Allah’a Kul olmak demek, özetle hem haddini bilmek hem de “istemek” şöyle dursun, “hak etmiş olma” duygusunu bile taşımamak demektir. Allah’ın “doğru yolunda” kalmak ve ilerlemek ve varlık dünyasında tecelli eden her şeyi “benim için hayırlısı budur” diye benimsemek gerekiyor. Kul olmanın karakteristik özelliğinin, birinci özelliğinin bu olduğunu düşünüyorum. Bu hal durumu başarılabilirse, İlâhiyat yazınında sözü edilen korku – umut dengesi ya da kişinin kendini içinde bulacağı gerilim alanı gerçekleşebilir.

Yani kul olmak, korku ile umut arasında durmak; ne yaparsa yapsın Allah’a kul olma gayretinde yetersiz olduğundan ve sevgisinden mahrum kalacağından **korkmak ile Allah’ın “Er-Rahmân“, “Er-Rahîm”, “El-Ğafûr ve El-Afüvv“ isimlerine sığınarak umut etmek arasında yaşamak seviyesine çıkabilir.**

Yani İslâm’ın bizlere verdiği bilinç bu.. İslâm’ın adı da bu.. “teslimiyet” ve teslim olmak.

Bu durum size tanıdık geliyor mu..

Çevremizi hem hedef şaşıranlar hem de kendini şaşıranlar sarmış durumda, aslında bizlere bu hal durumu çok yabancı değil.. Çevrenize dikkatli bakın, sadece cennet ile cehennemin derdine düşmüş biçimci kabuk Müslümanları değil, Laik dünya da böyle yaşayan eylemli kullarla doludur. Ben kırk yıldır üni.’lerde kendini ve hedefini şaşırmış kullarla ve onlara rağmen aktif yaşadım. Kendilerinin deşifre edilmediklerini, örtülü olduklarını sanırlar. Uluşarı namı cemaat üyelikleri ve bunun “illeti” olan şan, şöret, para, makam beklenti ve sahipliği kalın abalar değil, transparent örtülerdir, örtüklerini gösterirler.

“Haddini bilmek” ediminin yaşam bağlamında geçerli anlamını, düzgün içeriğini kavramak için rehber kitabımız Kur’an’ı ağır ağır, sindire sindire okumak gerekiyor. Akademide değer bulan bir tutumdur: iyi yazılmış metinler kendi orijinal dillerinde okunursa daha da ufuk açıcı olurlar.